УДК: 332.6
JEL Q 100

Акуленко К.В., аспірант,
КНУ імені Тараса Шевченка

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Досліджено та визначено фактори, що впливають на формування інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектору економіки. Досліджено зміст поняття «формування інвестиційної привабливісті підприємств агарного сектору економіки». Виявлено основні ланки формуванні інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектору економіки.

Ключові слова: *інвестиційна привабливість, аграрний сектор економіки, формування інвестиційної привабливості, сільське господарство, правове регулювання, інвестиційна діяльність.*

Постановка проблеми. Невід'ємною складовою сучасної економіки України є агропромисловий сектор, який займає провідне становище та має велику інвестиційну привабливість. Обсяги вирощування зернових, олійних та бобових рослин досягли високого рівня, що складає близько 60 млн. тон на рік. Україна входить до 10 світових країн-лідерів з експорту олії і є одним з найбільших постачальників зернових культур на світовий ринок, але незважаючи на ці високі показники, потенціал земельних ресурсів для аграрного сектору є невичерпаний з перспективою нарощування обсягів переробки аграрної продукції. Безсумнівно, пріоритетним напрямком розвитку підприємства агарного сектору економки є активація інвестиційних процесів. Тому особливе значення у розвитку та модернізації аграрної галузі має бути надано забезпеченню інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектору.

Аналіз останніх публікацій. Теоретичні засади конкурентоспроможності були сформовані у роботах таких відомих зарубіжних вчених, як Г. Вейсброд, П. Кругман, М. Портер, Т. Рідарсон.

Практичні аспекти та проблеми актуальності підвищення конкурентоспроможності підприємств агропромислового комплексу широко висвітлені у працях вітчизняних вчених – В. Базилевича, Г. Филюк, Д. Баюри, В. Геєця, В. Гури, Л. Молдаван, Б. Пасхавера, О. Піменової, П. Саблука та інших.

Істотний внесок у науковий аналіз ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств здійснили такі відомі західні дослідники: Ален де Жанврі, Д. Бахман, Г. Брайтшух, М. Василевський, К. Даймер, В. Друн, С. Заболотний, Г. Екерт, А. Ковальський, В. Кокнаре, І. Маттнес, Ю. Хайнріх, В. Хейєр та інші.

Невирішені частини проблеми. Незважаючи на вагомі напрацювання недостатньо висвітленими залишаються питання забезпечення ефективності та інвестиційної привабливості підприємств агропромислового сектору економіки.

Метою статті є дослідження факторів підвищення інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектору економіки.

Методи дослідження. Методологічною основою роботи є використання загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Для виявлення факторів підвищення інвестиційної привабливості підприємств агарного сектору економіки України були застосовані: методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, метод групування і наукової абстракції; економічні та порівняльні методи; монографічний – для детального вивчення питання щодо виявлення факторів підвищення інвестиційної привабливості підприємств агарного сектору економіки України .

Результати дослідження. В усьому світі сільське господарство належить до найбільш вразливих сфер економіки через сезонність виробництва, високу залежність від погодних умов та цінової ситуації на світових ринках. Також дестабілізація національної економіки безсумнівно впливає на зниження інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств. Саме тому, незважаючи на високу привабливість аграрного сектору, підприємство, що прагне отримати інвестиції повинно відповідати вимогам потенційних інвесторів. На думку іноземних інвесторів, аграрний сектор України, з урахуванням перспектив подальшого розвитку є на 92% сприятливий для систематичного інвестування[11].

Визначення поняття інвестиційної привабливості підприємства висвітлено у працях вітчизняних вчених. Так, за думкою І.А. Бланка, інвестиційна привабливість це інтегральна характеристика, до якої входять інвестиційний клімат, рівень розвитку інвестиційної інфраструктури і можливості залучення інвестиційних ресурсів, які у сукупності суттєво впливають на формування доходності інвестицій і рівень інвестиційних ризиків[4].

Савчук В.П., Прилипко С.І., Величко Є.Г. визначає інвестиційну привабливість як інтегральну характеристику об'єкту майбутнього інвестування з точки зору перспективності розвитку, обсягів і перспектив збуту продукції, ефективності використання активів, їх ліквідності, стану платоспроможності, фінансової стійкості[4].

Ткаченко Е.Л. розуміє під поняттям інвестиційної привабливості підприємства сполучення ефективності інвестицій, їх безпечності і наявності довгострокових економічних перспектив, таких як зріст споживчого ринку, стале економічне зростання[4].

Також важливим для формування визначення "інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектору економіки" є висвітлення особливостей підприємства аграрного сектору економіки.

Підприємства аграрного сектору втілюють в собі складну виробничо-економічну систему, що характеризується поєднанням властивостей, нерозривно пов'язаних зі своїми внутрішніми функціями. До них відносяться: надійність, гнучкість, мобільність, адаптивність, стійкість, конкурентоспроможність, вразливість інновацій, інвестиційна активність, що відображає динаміку інвестиційної інтенсивності, концентрацію та ефективність інвестицій, інвестиційну привабливість компанії в цілому. У сучасних

умовах, що визначаються високою конкуренцією в галузі та насиченістю традиційних видів продукції, перевага надається компаніям, що мають відносно високу ринкову вартість, але зростання яких не відбувається без додаткових інвестицій та підвищення поточних активів. Метою здійснення інвестицій в такі підприємства буде підвищення конкурентоспроможності продукції, розвитку підприємств та, підвищення інвестиційної привабливості.

Інвестиційну привабливість підприємства слід розглядати як систему кількісних показників оцінки господарського, фінансового та технічного потенціалів підприємства. А також сукупність характеристик його управлінської та фінансово-господарської діяльності, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів.

Система функцій управління інвестиціями підкреслює важливість планування, тому на підставі даних прогнозування визначається стратегічні цілі, інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання, шляхи та засоби для досягнення цих цілей. Інвестиційна привабливість компанії в стратегічному плані спрямована на збільшення інвестиційної активності та підтримання його оптимального рівня.

Обмеження інвестиційної діяльності визначаються у процесі прогнозування заробітку, з яких кількісна прогностична вартість індексу інвестицій (структурні показники) у майбутньому, критичний рівень інвестиційної діяльності компанії визначає продуктивність, на якісні зміни їх ринкової вартості. Оскільки інвестиційна привабливість компанії вимагає збалансованого прогнозування, складності процесу прогнозування та вимог до якості результатів, можна оцінити прогнозовану вартість індикаторів інвестиційної діяльності за допомогою низки факторів, перелік і вага яких може змінюватись в залежності від цілей інвесторів, виробничо-технічних особливостей підприємства, у яке інвестуються кошти та економічного розвитку підприємства у теперішньому часі, у минулому, а також очікуваного економічного розвитку.

Фахівці розрізняють різні фактори формування інвестиційної привабливості підприємств. Серед існуючих факторів підвищення інвестиційної привабливості підприємств розглянемо наступні чотири групи факторів:

- Фінансово-економічні фактори, які мають прямий вплив на рівень інвестиційної привабливості підприємства.
- Соціальні фактори, які мають непрямий вплив на рівень інвестиційної привабливості підприємства.
- Інформаційні та екологічні фактори, що також мають непрямий вплив на рівень інвестиційної привабливості підприємства[2].

До фінансово-економічних факторів підвищення інвестиційної привабливості в економічній літературі відносять на сам перед наступні фактори: фінансову стійкість, майнове становище, ділову активність, ліквідність активів і рентабельність. Не менш важливим для формування інвестиційної привабливості підприємства є фактор запровадження маркетингових заходів. Відповідна презентація компанії на ринку, впровадження рекламної політики, ребрендінгу, презентацій, участі у виставках чи запровадження рекламних акцій ін. дає можливість підприємству значно покращити

показники своєї діяльності. Серед фінансово-економічних факторів підвищення інвестиційної привабливості також треба виділити підвищення ефективності використання основних фондів на підприємстві; ріст ефективності використання оборотних коштів; удосконалення управління прибутком підприємства; підвищення ефективності управління ціноутворенням на продукцію підприємства, що залежить від маркетингової діяльності підприємства; впровадження моніторингу цін на сировину та комплектуючі вироби; зростання ефективності діяльності підприємства за рахунок впровадження екологічно безпечного обладнання та управління якістю, що дозволяє підприємству виходити на міжнародні ринки.

До соціальних факторів, що формуються під час розрахунку рейтингу інвестиційної привабливості пропонується віднести: підвищення ефективності використання соціальних ресурсів підприємства; підвищення якості роботи управлінського персоналу. Підвищення вмотивованості персоналу, що призводить до неопосередкованого покращення якості праці і продукції та в кінцевому рахунку покращує фінансові показники інвестиційної привабливості підприємства.

Серед інформаційних факторів можна виділити розробку і впровадження прогресивних інформаційних систем на підприємстві; забезпечення доступності внутрішньої інформації та налагодження каналів обміну зовнішньою інформацією. Доступність інформації є досить важливою складовою для потенційного інвестора, так як за відсутності необхідних даних, підприємство може розглядатися, як об’єкт з високим ризиком для інвестування і таким чином низькою інвестиційною привабливістю.

Розглядаючи інформаційні фактори, слід зазначити важливість формування сталих і розвинутих зв’язків з іншими господарюючими суб’єктами, а саме з постачальниками, споживачами і державними органами.

Вплив правового аспекту для українських підприємств є значно вагомим фактором. Слабка система правового та економічного захисту інвесторів має негативний вплив на формування інвестиційної привабливості підприємств. Для потенційних вітчизняних та іноземних інвесторів вкрай важливі гарантії та підтримка інвестиційної діяльності з боку правого законодавства. Тобто, впевненість у відсутності примусових вилучень з боку держави, а також стабільні умови роботи при здійснені довгострокових інвестицій. На сьогоднішній день в Україні є доволі слабка система правового та економічного захисту інвесторів. Нажаль втручання органів влади у перерозподіл клієнтури між окремими фінансовими посередниками а також стан земельного законодавства України негативно впливають на процеси формування інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектору економіки, що в свою чергу негативно відображається на інвестиційні вклади з боку вітчизняних і іноземних інвесторів[12]. На нашу думку, формування заходів орієнтованих на ринкову економіку і підтримку інвестиційної діяльності з боку держави, тобто готовність органів державної влади закладати зусиль для створення привабливого інвестиційного іміджу країни для залучення зовнішніх і внутрішніх інвестицій є одним із вагомих факторів забезпечення інвестиційної привабливості підприємств на сьогоднішній день.

Дуже вагомий вплив на формування інвестиційного іміджу країни та українських підприємств належить забезпечення та реального дотримання міжнародних договорів і виконання рішень міжнародного арбітражу.

Серед інших правових факторів впливу на формування інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектору економіки слід розглянути порядок оподаткування довгострокових проектів. Існуюча практика оподаткування довгострокових проектів в Україні знижує інвестиційну привабливість підприємств аграрного сектору економіки, так як вона передбачає сплату банком-інвестором податку в процесі інвестування, коли сам проект ще не приносить запланованих результатів[12].

Аналізуючи роботу підприємств агарного сектору економіки треба перш за все зважати на те, що сільське господарство – це галузь, яка має певну специфіку, а саме: виробництво основної, необхідної безпечної та доступної для населення продукції; залежність виробництва від природних ресурсів та погодних умов; сезонність виробництва; земля є основним засобом виробництва та потребує постійного відтворення, що пов'язане із бережливим її використанням (дотриманням правил ведення сільського господарства, сівозмін тощо) та збереженням і забезпеченням родючості ґрунту тощо. Наявність вищезазначених особливостей відрізняє сільське господарство від інших галузей економіки, тому необхідно виявляти такі соціально-економічні, організаційно-правові, та еколого- безпечні фактори впливу підвищення інвестиційної привабливості підприємств агарного сектору економіки, як б сприяли ефективному й раціональному розвиткові галузі.

Економічні фактори мають забезпечувати фінансову стійкість підприємств агарного сектору економіки, їх ділову активність, ліквідність активів і рентабельність роботи.

Організаційно-правові фактори передбачають забезпечення надійності та стабільності роботи підприємств агарного сектору економіки, що перш за все включає в себе стабільність законодавчої бази, гарантії та підтримка інвестиційної діяльності з боку держави.

Екологічні фактори передбачають еколого-безпечне використання агарними підприємствами природні ресурси, зокрема землю, як основний фактор виробництва. Сюди, на нашу думку, може бути віднесено: розробка та впровадження з боку держави нормативів та стандартів щодо охорони навколишнього середовища та збереженню природних ресурсів, забезпечення екологічного контролю, застосування державної підтримки як ефективного фінансово-економічного важеля щодо регулювання еколого-безпечного використання природних ресурсів тощо[6].

Соціальні фактори мають перш за все включати підвищення ефективності використання соціальних ресурсів підприємства, зокрема соціальний капітал підприємства аграрного сектору економіки; підвищення якості роботи як управлінського персоналу так персоналу підприємства в цілому, соціологічні дослідження, консалтинг тощо.

Отже, основним завданням росту інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектору економіки є грамотне використання факторів забезпечення інвестиційної привабливості та вдосконалення економіко-правових та еколого-

безпечних умов для максимального використання потенціалу вітчизняних підприємств. Державна аграрна політика в стратегічному плані має бути спрямована на стимулювання національних та іноземних інвесторів щодо збільшення інвестиційної активності в агарному секторі економіки України.

Висновки. З наведеного вище можна зробити наступні висновки. Інвестиційну привабливість підприємства агарного сектору економіки слід розглядати як систему кількісних показників оцінки господарського, фінансового та технічного потенціалів підприємства. Забезпечення інвестиційної привабливості включає в себе не тільки фінансово-економічні, але й організаційно-правові, соціальні та екологічні фактори, а також сукупність характеристик щодо перспектив та можливостей розвитку підприємств агарного сектору економіки.

Література.

1. Валова продукція сільського господарства України (у постійних цінах 2010 р.) за 2013 р. / Державна служба статистики України // Статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики, 2014.
2. Гаврилова Н.В. Фактори підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємства.//-2011 р.- [Електронний ресурс]: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_20(2)_ekon/stat_20_2/46.pdf
3. Збарський В. К., Горьовий В. П. Державна підтримка сільського господарства / В. К. Збарський, В. П. Горьовий // Економіка АПК. – 2010 р. - №4. [Електронний ресурс]: http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk_files/2010/2010_04/10_04_11.pdf
4. Мєшков А.В.., к.е.н., доц. – Донецьк, ДонНТУ, 2013.- 36 стор. // Оцінка інвестиційної привабливості і її місце в механізмі управління інвестиціями
5. Молдаван Л.В. Соціально-економічна сутність сільськогосподарських підприємств. – В монографії "Іноваційні трансформації аграрного сектора економіки" / [О. В. Шубравська, Л. В. Молдаван, Б. Й. Пасхавер та ін.]; за ред.. д-ра екон. наук О. В. Шубравської НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – С. 235-250.
6. Піменова О. В. Інституційне забезпечення форм господарювання в системі аграрних відносин. : дис. … канд. економ. наук: 08.00.01 / Піменова Олена Володимирівна; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2013. – 253 с.
7. Сайт державної служби статистики України. [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Електронні дані. – К: Державна служба статистики України, 2013. – Режим доступу:http://ukrstat.gov.ua/
8. Сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. [Електронний ресурс] / Міністерство аграрної політики та продовольства України. – Електронні дані. – М.: Міністерство аграрної політики та продовольства України, 2012. – Режим доступу: http://minagro.gov.ua
9. Сайт Асоціації фермерів України. [Електронний ресурс] / Сайт Асоціації фермерів України. - Електронні дані. - К: Сайт Асоціації фермерів України, 2016 - Режим доступу: http://farmer.co.ua/
10. Трусова Н.В. Світовий досвід державної підтримки розвитку сільськогосподарського виробництва // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) – 2013 – №4(24). – С. 235-239.
11. Филюк Г.М. Зарубіжний та вітчизняний досвід державної підтримки сільськогосподарських виробників /Г.М. Филюк, О.В Піменова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2015. – №5 (170). – С. 6–10
12. Шафранова К.В. Інвестиційний клімат України в умовах економічної нестабільності.// Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 6. Частина 2 -2014 р.

References.

1. Valova produktsiia sil's'koho hospodarstva Ukrainy (u postijnykh tsinakh 2010 r.) za 2013 r / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy // Statystychnyj biuleten'. – K.: Derzhavna sluzhba statystyky, 2014.
2. Havrylova N.V. Faktory pidvyschennia rivnia investytsijnoi pryvablyvosti pidpryiemstva.//-2011 p.- [Elektronnyj resurs]: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_20(2)_ekon/stat_20_2/46.pdf
3. Zbars'kyj V. K., Hor'ovyj V. P. Derzhavna pidtrymka sil's'koho hospodarstva / V. K. Zbars'kyj, V. P. Hor'ovyj // Ekonomika APK. – 2010 r. - №4. [Elektronnyj resurs]: http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk_files/2010/2010_04/10_04_11.pdf
4. Mieshkov A.V.., k.e.n., dots. – Donets'k, DonNTU, 2013.- 36 stor. // Otsinka investytsijnoi pryvablyvosti i ii mistse v mekhanizmi upravlinnia investytsiiamy
5. Moldavan L.V. Sotsial'no-ekonomichna sutnist' sil's'kohospodars'kykh pidpryiemstv. – V monohrafii "Inovatsijni transformatsii ahrarnoho sektora ekonomiky" / [O. V. Shubravs'ka, L. V. Moldavan, B. J. Paskhaver ta in.]; za red.. d-ra ekon. nauk O. V. Shubravs'koi NAN Ukrainy, In-t ekon. ta prohnozuv. – K., 2012. – C. 235-250.
6. Pimenova O. V. Instytutsijne zabezpechennia form hospodariuvannia v systemi ahrarnykh vidnosyn. : dys. … kand. ekonom. nauk: 08.00.01 / Pimenova Olena Volodymyrivna; Kyivs'kyj natsional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka. – Kyiv, 2013. – 253 s.
7. Sajt derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. [Elektronnyj resurs] / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. – Elektronni dani. – K: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2013. – Rezhym dostupu:http://ukrstat.gov.ua/
8. Sajt Ministerstva ahrarnoi polityky ta prodovol'stva Ukrainy. [Elektronnyj resurs] / Ministerstvo ahrarnoi polityky ta prodovol'stva Ukrainy. – Elektronni dani. – M.: Ministerstvo ahrarnoi polityky ta prodovol'stva Ukrainy, 2012. – Rezhym dostupu: http://minagro.gov.ua
9. Sajt Asotsiatsii fermeriv Ukrainy. [Elektronnyj resurs] / Sajt Asotsiatsii fermeriv Ukrainy. - Elektronni dani. - K: Sajt Asotsiatsii fermeriv Ukrainy, 2016 - Rezhym dostupu: http://farmer.co.ua/
10. Trusova N.V. Svitovyj dosvid derzhavnoi pidtrymky rozvytku sil's'kohospodars'koho vyrobnytstva // Zbirnyk naukovykh prats' Tavrijs'koho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky) – 2013 – №4(24). – S. 235-239.
11. Fyliuk H.M. Zarubizhnyj ta vitchyznianyj dosvid derzhavnoi pidtrymky sil's'kohospodars'kykh vyrobnykiv /H.M. Fyliuk, O.V Pimenova // Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. – 2015. – №5 (170). – S. 6–10
12. Shafranova K.V. Investytsijnyj klimat Ukrainy v umovakh ekonomichnoi nestabil'nosti.// Naukovyj visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Vypusk 6. Chastyna 2 -2014 r.

Е. В. Акуленко, аспирант
кафедры экономики предприятия
КНУ имени Тараса Шевченко

ФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ

Исследовано и определено факторы, влияющие на формирование инвестиционной привлекательности предприятий аграрного сектора экономики Украины. Исследовано содержание понятия «формирование инвестиционной привлекательности предприятий аграрного сектора экономики». Выявлены основные элементы формировании инвестиционной привлекательности предприятий аграрного сектора экономики.

Ключевые слова: *инвестиционная привлекательность, аграрный сектор экономики, формирование инвестиционной привлекательности, сельское хозяйство, правовое регулирование, инвестиционная деятельность.*

K.V. Akulenko, Ph.D Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv

FORMATION OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF ENTERPRISES IN THE AGRARIAN SECTOR OF UKRAINIAN ECONOMICS

The factors influencing the formation of the investment attractiveness of the enterprises of the agrarian sector of the Ukrainian economy have been studied and determined. The content of the term "formation of investment attractiveness of enterprises of the agrarian sector of the economy" is investigated. In the article was identified the main elements of the formation of investment attractiveness of enterprises in the agricultural sector of the economy. Enterprises in the agrarian sector embody a complex production and economic system characterized by a combination of properties inextricably linked with their internal functions. These include: reliability, flexibility, mobility, adaptability, sustainability, competitiveness, vulnerability of innovation, investment activity, reflecting the dynamics of investment intensity, concentration and efficiency of investments, investment attractiveness of the enterprise as a whole. The purpose of investment in such enterprises to be to increase the competitiveness of products, to develop of enterprises and to increase investment attractiveness. The investment attractiveness of the company should be considered as a system of quantitative indicators for assessing the economic, financial and technical potential of the enterprise. And also a set of characteristics of its managerial and financial and economic activity, prospects of development and opportunities for attracting investment resources.

Investment attractiveness of the agrarian sector of the economy should be considered as a system of quantitative indicators for assessing the economic, financial and technical potential of the enterprise. Ensuring investment attractiveness includes not only financial and economic, but also organizational and legal, social and environmental factors, as well as a set of characteristics regarding the prospects and opportunities for developing enterprises in the agrarian sector of the economy. The state agricultural policy according to strategic plan should be aimed at stimulating national and foreign investors to increase investment activity in the agrarian sector of the Ukrainian economy.

Key words: *investment attractiveness, agrarian sector of the economy, formation of investment attractiveness, agriculture, legal regulation, investment activity.*